

RIČET POLITIČARJEV STARIH STRANK JE BREZ ZABELE

FRAZE, FRAZE, PA ZELO VOT- LE FRAZE JIM SLUŽILO ZA TOLAŽBO.

Oba kandidata starih strank trdi-
ta, da izideta kot zmagovalca
iz volilnega boja.

Chicago, Ill. — Konvencije po-
litičnih strank so končane in
predsedniška kandidata starih
strank sta postala aktivna in go-
stobesedna, da napeljeta vodo na
svoj mlin.

Iz Mariona, O., poročajo časn-
ikarski poročevalci velebizniškega
časopisja, da senator Harding,
predsedniški kandidat republi-
kanske stranke, ni izgubil zaradi
ustanovitve farmerske delavske
stranke niti ene minute spanja.
Kajne, kako ganljivo se to sliši,
da bi človek kar zajokal od vese-
lja ali pa žalosti, če bi šmokavzar-
ski poročevalci temu poročili še
dodali, da ima kandidat republi-
kanske stranke tako močne živce,
da se ni prebudil iz svojega dre-
manja, čeprav so ga delegatje
farmarske delavske stranke šče-
gotali skozi tri dni in noči.

Po uvodu, ki pripoveduje, da
ima kandidat republikanske
stranke zelo močne živce, pripove-
dujejo šmokavzarji, kaj je kandi-
dat rekel, ko se je prebudil.

Zaž je rekel, da ima republi-
kanska stranka platformo, ki se
sliši, da je napredna. To je bil
začetek. Končal je pa z besedami,
da republikanska stranka zastopa
načela nesmrtnega Abrahama Lin-
colna, kar toliko pomeni, da je
republikanska stranka za vlado
judstva po ljudstvu v dobro vse-
ga ljudstva.

Ko je kandidat izrekel te be-
sede, je namreč pozabil, da ima
republikanska stranka večino v
sedanjem kongresu in da ni poka-
zala, da razume, da mora vladati
po Lincolnovih principih.

Kandidatu seveda ne more nih-
če zametiti zaradi njegove pozab-
ljivosti, kajti pozabljivost je člo-
veška slabost, ki se lahko prime
tudi takega človeka, ki ima v dru-
gih ozirih izredno trdne živce.

Iz Columbusa poročajo, da se
kandidat demokratične stranke
pripravlja za odhod v Washing-
ton, kjer sprejme osem članov na-
rodne ženske stranke, da se z nji-
mi pogovori zaradi pritiska na le-
gislaturo v Tennesseeju, da sprej-
me ustavni amandament za žensko
volilno pravico. Kandidat je tudi
namignil, da bo popolnoma mol-
al o prohibiciji.

Tako se torej pripravljata stari
stranki za volilno kampanjo. V
programu obeh strank ni jasnosti,
za delavce in farmerje se drobtin
ni v njih, nejasno se pa izraža
tudi kandidata, le oba sta prepričana,
da zmagata. Kako se bo to zgodilo,
je uganka, kakor je uganka program
obeh starih strank, kadar kandidata govorita
o principih demokracije, o ljud-
ski vladi po ljudstvu za dobro
vsega ljudstva.

Ribarenje v kalnem, knkrčnega
sno doživeli pred štirimi leti. V
kampanji agitatorjev starih
strank bo največja moč v frazah,
iz njih govorov bo zijala prava
duševna revščina, ki ne bodo na
pametne ljudi napravili nobenega
vtisa, ampak bodo učinkovali
kvečjem na ljudi, ki so preleni,
da bi mislili s svojimi možgani.

Primarne volitve v Severni Da-
koti in Minnesoti so pa pokazale,
da ljudje ne spe povsod in da so
tudi farmerji pričeli misliti s
svojimi možgani in da ne dajo
počenega groša za nezabljene du-
ševni ričet, ki jim ga ponujajo
agitatorji starih strank v preba-
vo.

NA REKI SO TUDI IZBRUHNI- LI KRVAVI IZGREDI: VEČ O SEB UBITIH.

London, 16. jul. — Z Dunaja
poročajo, da so se na Reki spo-
padli Italijani in Hrvatje in v kr-
vavem boju je bilo ubitih več o-
seb. Nemiri so se začeli, ko je ita-
lijanska drhal napadla hišo neke-
ga Hrvata. Drhal je razdejala
mnogo poslopij, med katerimi sta
dve banki, več kavarn in jugo-
slovanski konzulat.

ODERUHI BODO ZDAJ PODRAŽILI KRUH

TERMINSKA KUPČIJA ZA PŠENICO ZOPET UVEDENA.

Kruh se prav zanesljivo podraži
na željo borzijanov in špekul-
antov.

Chicago, Ill. — Borza je zopet
uvredila terminsko kupčijo za pšeni-
co. To pomeni, da bo v prihod-
nosti plačevalo ljudstvo kruh po
ceni, ki ga določijo borzni špek-
ulanti in mešetarji, kateri niso
nikdar v svojem življenju pride-
lali enega pšeničnega zrna, niso
zmleli enega pšeničnega zrna v
moko in do danes niso spekli enega
hleba kruha. Pšenične cene bo-
do odslej odvisne od teh gospo-
dov, katerim služijo pšenica za igro
kot drugim profesionalnim igral-
cem kvarte ali pa koeke. Igra na
kvarte koeke in z drugimi igral-
nimi sredstvi je seveda prepove-
dana, dovoljena je pa igrati s pšeni-
co, ki tvori najvažnejši živež za
ljudsko prehranitev.

Poročila, ki so prišla v javnost
od strani borzijanov, se glase, da
je bila v četrtki uvedena termin-
ska kupčija za pšenico. Borzija-
ni pričakujejo, da bo stal bušelj
decembrske pšenice po \$2.69
marčne pa po \$2.70.

Po treh letih je terminska kup-
čija z pšenico zopet tukaj in od-
pravljena je vladna kontrola.
Vsakemu špekulantu je zdaj dana
prilika, da goni cene navišje.
Svoječasno in pred leti je znani
borzni špekulant Patten nagnal
pšenične cene tako visoko, da so
bile orave vojne cene, čeprav smo
živeli v globokem miru. In to, kar
je nekoč izvršil Patten, lahko sto-
ri kateri drugi špekulant, če vidi,
da je prilika ugodna za tako špek-
ulacijo.

V borzianskih krogih govore,
da prve dni ne pričakuje veliko
kupčije s pšenico, dokler trg ne
dobi stabilnosti, ker bodo velike
trgovske hiše imeti pri bušlju
pšenice od petdeset centov do e-
nega dolarja profita. Torej ljud-
je, ki niso genili z mezinem, da
je pšenica zrastle, bila omlatena
in spravljena v žitnice, bodo za-
hтеvali od petdeset centov do e-
nega dolarja čistega dobička pri
bušlju pšenice. Kaj pa farmer, ki
je oral, sejati, mlati in spravil
pšenico v žitnice? Kaj bo pa on
prejel za svoje delo in trud? Naj-
brž bo marsikateri farmer zlezel
še v večje dolgovе, kot jih ima
zdaj in ti dolgovi bodo naraščali,
dokler mu ne bodo prodali farne
tisti ljudje, ki ne orjejo, sejejo,
zanjejo in mlati, ampak se pre-
življajo s tem in nakupčujejo k
nagradnemu milijonom dolarjev
nove milijone na ta način, da o-
derajo farmerja in konzumenta.

Gospodarski sistem, ki ustvarja
take procese razlaševanja, se ne
more vzdržati, kajti končno spre-
gleda tudi farmer, da se mora z
delavcem bojevati ramo ob ramo
za odpravo takega gospodarske-
ga sistema, ki nima za proizve-
te drugega kot gorje.

BERGER IMENOVAN KANDI- DATOM.

Milwaukee, Wis. — Socialisti
so imenovali Victor Bergerja
kongresniškim kandidatom. Ber-
ger je bil dvakrat izvoljen kandi-
datom, toda kongresna zbornica
mu dvakrat ni dovolila zasesti
svojega sedla, ker je bil obtožen
zaradi prestopa krščenja proti-
japonskega zakona, kasneje spo-
znan krivim in obsodjen. Berger je
proti težbi vložil priziv, ki pa še
ni rešen.

CESTNOŽELEZNISKI OBRAT NI NORMALEN

KOMPANIJA DELA VELIKE OBLJUBE IN SE POSLUŠUJE STAVKOKAZOV.

Delavstvo je pripravljeno vstra-
jati do zmage.

Chicago, Ill. — Besedolomna
cestnoželezniška družba tolaži
ljudstvo s pomočjo velebizniške-
ga časopisja, da bo cestnoželezni-
ški obrat kmalu normalen. Vele-
bizniški časopisje, ta gad, ki si
ga je ljudstvo vzgajilo na svojih
prsih, podpira kompanijo moral-
no, mesto da bi opominjalo dru-
žbo, da je bila voznina povišana na
osem centov, da družba plača
svojim uslužbencem tako mezd, kakršno je obljubila. Kljub svoji
obljubi hoče družba obratovati
svoje električne centrale z neor-
ganiziranimi delavci, kar pomeni,
da ti delavci ne dobe mezde, ki
gre organiziranim delavcem. Ta
besedolomnost od strani kompa-
nije je povzročila stavko in od-
govornosti za stavko ne zbirajo
s kompanije tudi najlepše besede
in fraze velebizniških šmokavzar-
jev.

Poslovniški odbornik Michael
Boyle od strokovne organizacije
električarjev šte. 134, je rekel:
"Kompanije so prošle državno
komisijo za javne potrebnosti, da
se poviša voznina, ker morajo pla-
čati višjo mezd. Komisija je pri-
stala na povišanje voznine v ta
namen, da dobe delavci enako
mezd. Naši člani so upravičeni
do povišane mezde."

V teh besedah je tako jasno po-
vedana pravica delavcev, da je
vsaka nadaljna beseda odveč za
vteljevanje njih pravice.

Kompaniji se je prvi dan šele
okoli poldneva posrečilo spraviti
nekaj voz v prometno službo, da-
siravno so jutranji listi poročali,
da bo okoli poldneva že petdeset
odstotkov voz v prometni službi,
zvečer, ko bodo delavci odhajali
od dela domov, bo pa obratovanje
normalno. Napočil je drugi dan
stavke, toda prometna služba je
še daleč od tega, kar se razume
pod besedo "normalna" in služ-
ba najbrž tudi ne postane nor-
malna, dokler ne bo stavka kon-
čana.

Delavci trpe najbolj zaradi
stavke, kajti podjetniki se ne po-
služujejo cestne železnice, ampak
imajo automobile, da gredo po
svojih opravkih. Družba pobira
od delavcev po osem centov voz-
nine, toda delavci morajo napra-
viti veliko pota peš, vstati mora-
jo zgodaj, če hočejo priti pravo-
časno na delo.

Stavka ne bo tako hitro konča-
na, kot prerokuje velebizniški
časopisje, kajti električarje vodi
M. Boyle, ki od leta 1909, od kar
mu je bilo poverjeno prvo vod-
stvo stavke, do današnjega dne
ni izgubil ne ene stavke. Kot vod-
ja strokovno organiziranega de-
lavstva ob času stavk pripada
med najbolj preudarne delavske
voditelje, čeprav je glede njego-
ve političnega prepričanja na-
zadnjak, ker meni, naj delavci
volijo delavske prijatelje, ki jih
postavijo profesionalni političar-
ji starih strank kandidatom. O
hitrem končanju stavke ni govo-
ra, če kompanija ne prizna delav-
skih zahtev.

Kompanija seveda računa, da ji
bo mogoče s pomočjo stavkokazev
obdržati normalen promet, ker ne
računa s solidarnostjo delavcev.
Med tem ko kompanija pripove-
duje javnosti v velebizniškem
časopisju, kaj namerava storiti,
da zlozi stavko, se pa pripravlja
na prozni delavci za stavko iz so-
lidarnosti do električarjev.

ODERUŠKE MANIPULACIJE.

Chicago, Ill. — Cena kornzi, rži
in ječmenu pada. Tako se glase
borzna poročila. Zakaj? Žetev se
bliža in znižati je treba zdaj cene,
da lahko kupujejo špekulanti po
nižkih cenah. Kadar bo žito pod
kontrolno špekulantov, pojdejo
cene zopet navzgor.

GOVERNOR JE SUSPENDIRAL DELAŠTVU NAKLONJENE MESTNE URADNIKE.

Austin, Tex. — Governor drža-
ve Texas je suspendiral mestno
komisijo, mestnega pravdnika in
šefa policije v Galvestonu, češ
da "ne vrše svojih dolžnosti."
Ker niso hoteli zapirati štrajkar-
jev v ječe in zatreti stavke prista-
niških delavcev v omenjenem me-
stu, Governor je ob času stavke
preko mestnih oblasti uvedel voj-
no stanje v Galvestonu in poslal
vojaške čete.

ZAKAJ SO BILI IZGREDI V SPLETU

Praznovanje rojstnega dne kralja Petra je izzvalo spopade s Itali- jani.

DVA POROČILA.

Zadnje dni so sporočili časopi-
si, da so bili 11. julija krvavi boji
med Jugoslovani in Italijani v
Spletu. Podrobnosti ni bilo, toda
razumeti je bilo, da je konflikt
posledica šovinističnih prenapeto-
sti. Tukaj pa sledita dva poročila
direktno iz Spleta, eno iz jugo-
slovanskega in drugo italijanske-
ga vira, poslano po ameriški Asso-
ciated Press, ki nekoliko poja-
njujeta stvar. Iz prvega poročila,
ki nam ga pošilja uradni jugoslo-
vanski informacijski biro v Wa-
shingtonu, je posneti, da je nepo-
trebno praznovanje rojstnega dne
srbskega kralja Petra izzvalo
konflikt z Italijani:

Splet, 12. jul. — (Po Jugoslov.
inform. biroju SHS v Washing-
tonu). — Povodom rojstnega dne
njegovega veličanstva kralja Pe-
tra, ki se je obhajal tukaj dne 11.
julija, sta dva italijanska pod-
častnika snela narodno zastavo z
neke hiše v mestu in jo odnesla
na bojno ladjo "Pulj." Ta dogo-
dek je izzval veliko nezadovolj-
nost med Jugoslovani, ki so v ve-
liki množini odkorakali k prista-
nišču in tam so prepevali narodne
pesmi in demonstrirali za našo
državo. Medtem je priplul k oba-
li čoln bojne ladje "Pulj." v ka-
terem so bili oboroženi italijan-
ski vojniki in častniki. Šef policije
je prosil italijanskega kapitana,
da se naj čuva spopada, toda Ita-
lijani so oddali nekoliko strelov
in ranili nekaj oseb. Naša žandar-
merija je odgovorila s strelom iz
pušk in ranjeni so bili: kapitan
bojne ladje "Pulj," kapitan fre-
gate "Djuli," dva častnika in ne-
koliko marinarjev. Kapitan fre-
gate "Djuli" je pozneje umrl med
operacijo. Nato je žandarmerija
zasedla vse pristaniške in okrog
polnoči je bil mir in red povsod.

— Bojna ladja "Pulj" je zaprla
pot našim ladjam v pristaniške. V
mestu je veliko ogorčenje proti
Italijanom. Jutri bo pogreb žrtve
italijanskega izživanja.

Splet, Dalmacija, 13. jul. —
(Associated Press). — Valed hr-
vatskih izgrediv v tem mestu zad-
nji nedeljo so mrtvi kapitan ita-
lijanske križarke "Puglia," neki
drugi italijanski častnik, trije
pomorski in neki deček, 14 let
star.

Hrvatje so imeli narodno praz-
novanje. V neki kavarni, kjer je
bilo več italijanskih oficirjev, je
skupina Hrvatov obkolila Italia-
nce s klici: Doli z italijanskim im-
perializmom! Nato so Hrvatje
razbili pohištvo v kavarni in ok-
na. Poveljnik Giulij je videl z bo-
jne ladje pretep in je stopil v čoln,
ki je odrinil k bregu, da privede
častnike nazaj na ladjo. Ko se je
čoln približal, so se oglasili strel
s suhoga in kapitan Giulij je bil
zadet v prsi. Druga krogla je za-
delala in ubila motornika, potem so
padli trije pomorski in častnik
in ubit je bil tudi štirinajstletni
deček, ki je stal na bregu.

V LETALU IZ NEW YORKA V ALASKO.

Erie, Pa. — Iz New Yorka so
poletela štiri letala proti Nomi
v Alaski. Tri letala so dospela se-
ra ob 5.35, ki so se dvignila v zrak
v New Yorku ob 2.30. Četrto le-
talo še pogrežajo.

Rusija še ni odgovorila na ponudbo za premirje

Ofenziva sovjetske armade se nadaljuje in iz Londona ter Pariza poročajo, da je Rusija zavrgla premirje in da namerava dodobra streti poljski imperializem. Vilna je padla. Variava je polna begunov.

Spa, Belgija, 16. jul. — Lloyd
George je dejal sinoči, da zavez-
niki še niso prejeli odgovora iz
Moskve na ponudbo za premirje
s Poljaki.

London, 16. jul. — Depeša iz
Berlina se glasi, da piše "Prav-
da" v Moskvi, glasilo ruske ko-
munistične stranke, da sovjetska
Rusija odkloni vse ponudbe za
premirje s Poljsko in da ne odlo-
ži orožja, dokler ne bo moč polj-
skega imperializma popolnoma
strta.

Pariz, 16. jul. — Iz Moskve je
prišla dolga brezična brzojavka,
ki naznanja svetu, da boljševiki
bodo sklepali bir le s poljskim
proletarijatom, s katerim ruski
proletariat popolnoma simpatizi-
ra, nikdar se pa ne bodo pogajali
za mir s sedanjo belo, reakcionar-
no in grajščinsko vlado v Var-
šavi.

Tako poroča "Matin," nikjer
pa ni uradno potrjeno, da je o-
menjena brzojavka res prišla.
Druga vest se glasi, da je sovjets-
ka vlada sklenila pogajati se za
mir le s poljskimi komunisti.

Iz Spaja poročajo, da ondotni
poljski delegatje pričakujejo sle-
deče mirovne pogoje od sovjets-
ke Rusije: Poljska se mora od-
reči provincijam Vilni, Kovnu,
Holmu in Polezij, razoročiti mo-
ra svojo armado in plačati Rusiji
odškodnino za katero mora za-
staviti solne jame, njene sedanje
meje se morajo skrečiti v etno-
grafske meje; sedanja poljska
vlada mora odstopiti in nadome-
stiti s popularnejšo vlado, ki bo
naklonjena ruskim sovjetom.

V ožgled vestem, da Rusija za-
vrže pogoje za premirje, so Po-
ljaki pričeli ponovno apelirati na
entento za vojaško pomoč. Polja-
ki smatrajo, da je versalska po-
godba ustvarila Poljsko in vse dr-
žave, ki so podpisale pogodbo, so
dolžne braniti eksistenco poljske
države.

(Vse gorje vesti, ki izvirajo
iz Londona in Pariza, niso potrje-
ne. Iz Moskve še ni uradnega po-
ročila, da je Rusija zavrgla pogo-
je za premirje, niti da jih je
sprejela.)

London, 16. jul. — "Times" so
prejeli depešo iz Kovna, da so
boljševiki okupirali Vilno zad-
nredo. Ravno ta list je prejel po-
ročilo, da je general Vrangl na
Krimu zavrgel ponudbo Anglije
za premirje z boljševiki. Padec
Vilne pomeni, da imajo sovjetske
čete zdaj direktno železniško zve-
zo z vzhodno Prusijo.

(Včeraj je bilo poročano, da so
litvinske čete zasledile Vilno, ko
so jo izpraznili Poljaki.)

Iz Varšave javljajo, da "žen-
ski bataljoni" branijo osem milj
fronte v okolici Vilne. Vse žens-
ke na fronti so opremljene z a-
merikanskimi škornji in brano jim
dobavlja Y. W. C. A. (Mladožen-
ska kršćanska družba).

Varšava je polna begunov in
še vedno prihajajo nove množi-
ce. V zadnjih treh tednih se je
prebivalstvo Varšave potrojilo in
oblasti nimajo stanovanj ne hrane
za ogromno maso ljudi. Samo
iz Vilne je pobegnulo okrog 60.
000 oseb. Vse ceste z vzhoda in
severa so zabasane z beguni.

Druga brzojavka iz Varšave
sporoča, da so Poljaki reokupirali
Dubno v Voliniji, dasiravno se ni
bilo uradno naznanjeno, da je ta
trdnjava v posesti sovjetskih čet.

ŽENSKO ZAHTEVAJO IZ- JEMO.

Topeka, Kans. — Voditeljice
ženskih klubov nasprotujejo, da
bi ženske pri registriranju v vo-
lilni inenik morale povedati svo-
jo starost. Ženske pravijo, da za-
dostuje, če izjavijo, da so stare
več kot eden in dvajset let.

ITALIJANSKI KRALJ PRIPRAVLJEN ZA BEG

Monarhija visi na zadnjem lasu in edino papež jo morda še reši.

WILSON SE TUDI TRUDI, DA PREPREČI REVOLUCIJO V ITALIJI.

London, 16. jul. — Zanesljive
vesti, ki udeležijo cenzuri, slikajo
položaj v Italiji kot obupen s sta-
bišča vladajočih slojev. Gospo-
darske razmere so take, da je ve-
lika kriza neizogibna še pred le-
tošnjo zimo. Živil in kuriva manj-
ka na vseh straneh in denarja ni,
da bi se potrebščine nabavile iz
inozemstva.

Socialistično-republičansko re-
volucionarno gibanje raste nepre-
nehoma in padeč monarhije je že
tako blizu, da je kralj Viktor E-
manuel s svojo družino priprav-
ljen na beg vsak trenutek. Kralj
sploh ne stanuje več v Kvirinalu
(kraljevska palača), temveč v ne-
ki vili zunaj Rima, kjer ima vse
stvari zabite v kovčkah, tako da
lahko vsak čas zasede vlak ali av-
tomobil — kakor bo bolje kazalo
— in zapusti Italijo, kadar uvidi,
da je več nepotreben.

Kljuba močnim rešitvam italijanske
monarhije in prepričanju revolucije
leži v katoliški stranki, ki je
postala še močnejša in katere je v
boju s socialisti za premoč. Iz to-
ga razloga se je kralj pričel pribli-
ževati papežu. Ako Vatikan
doseže koncesije, da se obnovi
papeževa država, tedaj je nekoli-
ko upanja za kralja, da klerikal-
ci podpro njegov prestol in zadr-
že revolucijo. Ampak to so še le
špekulacije.

Glaviti je popolnoma zavrgel
taktiko svojega prednika Nitija
in je pričel delati kompromise na
vseh straneh. Njegova zunanja
politika je, da umakne italijan-
ske čete iz vseh neitalijanskih
krajev in prepusti Albanijo Al-
banecem, Dodekaneske otoke Gr-
kom in jadransko vprašanje se i-
ma po njegovem mnenju rešiti
tako, da se dobi prijateljstvo z
Jugoslavijo; obenem hoče Glotti
skleniti prijateljstvo z Nemci
in Avstrijo. Kako bo Glotti
nasitil volko in obdržal ovce —
to je zadovoljil italijanske impe-
rialiste in tuje narode, je že ne-
pojanljeno.

Washington, D. C., 16. jul. —
Ameriški vladni krogi so že več
mesecev v velikih skrbih za ita-
lijsko monarhijo. Državni de-
partment prejema redne inform-
acije o veliki nevarnosti, ki preti
državnemu in ekonomskemu si-
stemu Italije vsled vedno narašča-
jočega socialistično-boljševičkega
gibanja. Štrajki, brezposelnost,
draginja, pomanjkanje premoga
in surovin, večni izgrediv in krva-
vi konflikti so v resnici veliko
večji kot pa je dovoljeno časo-
pisju, da poroča o njih.

Italijanski poslanik je posvetil
vso svojo službo v Washingtonu
molekovanju pri ameriški vladi
in privatnih finančnikih, da po-
magajo s posojili in poklitanjem
živiti sedanjo Italijo. Enkrat
je šel poslanik osebno k predse-
dniku Wilsonu in posledica sest-
anka je bila, da je Wilson dovolil
več parnikov zveznega plovbena-
ga odhoda za prevažanje premo-
ga iz Amerike v Italijo.

Italijanska propaganda v Zdu-
ženih državah, ki je prej zagova-
jala osvajanje tujih teritorijev,
je zasukala smer in zdaj krčevito
pere notranji položaj v Italiji.
Propagandisti kriče, da je položaj
"vedno boljši", da so vesti o re-
volucionarnih izbruhih "zlagane-
ne", da ljudstvo "ljubi" kralja
in druge take stvari, ki pa ne
morejo zastrti resnične situacije.

VRME.

Chicago in okolica: V nedeljo
jasno. Lahki severovzhodni ve-
trovi. Temperatura v zadnjih 24.
urah: najvišja 66, najnižja 60.
Solnce izide ob 5:28, zaide ob
8:23.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$6.00 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$6.00, and foreign countries \$7.00 per year.

ČISTOTI

Datum v klepanju n. pr. (Julija 1-20) poleg valnega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite se pravočasno, da se vam ne uidec list.

ŠOVINIZEM IN IMPERIALIZEM ROKA V ROKI Z VANDALIZMOM.

Brzjavka iz Trsta poroča o velikih šovinističnih izgredih v Trstu. Italijanski šovini, podžgani in omanjeni od imperijalizma, so požigali hiše Jugoslovancev. Metali so bombe, vmes so pa pokale puške. Tri osebe so bile ubite pri teh izgredih. Brzjavka pravi, da so italijanski šovini napadali vse, kar je bilo poznati, da je lastnina kakšnega Jugoslavana. Porušene so bile banke, trgovine, hoteli, gostilne itd.

O Italiji pravijo, da ima organizirano vlado in da spada med civilizirane dežele. Trst je zdaj pod upravo Italije, torej organizirane vlade in civilizirane države. Ali če je le deseti del tega res, kar je sporočil brzjav, se ne hote človek vpraša, ali ima Italija res organizirano vlado, ali je res civilizirana država vpricho takih vandalskih aktov?

Če ima Italija organizirano vlado in je civilizirana država, kje pa je bila ta organizirana vlada, ko so se pojavila prva znamenja vandalizma? Kje je bila moč te organizirane vlade, ali beseda civilizacija danes pomeni nered, nemir, požig, metanje bomb?

Italijanska "organizirana" vlada ima v Trstu veliko vojaško posadko. Vlada zagovarja, da je taka militariistična sila v Trstu potrebna, ker se je bati vstaje od strani Jugoslovancev. Kaj pa je delala ta vojaška sila za vzdrževanje reda in miru v zasednem ozemlju, ko so italijanski šovini prišli požigati in metati bombe? Ali je lepo deremala in spala po kasarnah, ali je pa varovala italijanske šovine, da so ložje uganjali vandalske čine?

Iz brzjavke je jasno razumeti, da je bila vandalska orgija od strani italijanskih šovinistov organizirana reč. In če je bila organizirana reč, je morala zanjo vedeti tudi dobro "organizirana" italijanska vlada. Kajti, če se organizira taka vandalska orgija, je nemogoče, da bi ostala prikrita vladi, ki je organizirana. In če je Italija civilizirana država, so taki vandalski akti nemogoči, ker civilizirani ljudje niso požigalci, pa tudi bomb ne mečejo na ljudi, ki govore drug jezik ali pa pripadajo drugi narodnosti.

Taki vandalski akti so mogoči le tam, kjer stoji organizirana vlada na zelo slabih nogah, ali pa tako imenovana organizirana vlada sploh ni organizirana vlada, ampak nosi le ime organizirane vlade. Če bi v Trstu veljala avtoriteta italijanske organizirane vlade, tedaj bi bili taki vandalski akti nemogoči.

Kaj iz tega sledi?

Italijanska vlada se je izkazala, da je tako šibka reč, da ne more vzdržati reda v mestu, ki ima mogoče okoli dvesto tisoč prebivalcev. In če je italijanska vlada dokazala, da ni zmožna vzdržati reda in miru v Trstu, tedaj ga mora vzdržati kdo drugi.

Mestni svet z županom vred v Trstu je del te "organizirane" italijanske vlade. Torej je tudi za ta del "organizirane" italijanske vlade dokazana nezmožnost kot za centralno vlado v Rimu in njeno podružnico ali desno roko — vojaško upravo v zasedenih provincah. V prvi vrsti bi torej moral odstopiti mestni svet z županom vred in razpisati bi se morale nove volitve na podlagi splošne, enake in direktne volilne pravice. Da se pa volitve izvrše brez pritiska in nasilja, je treba, da italijanska vojaška sila nemudoma zapusti zasedeno ozemlje, na njeno mesto pa pridejo zavezniške čete. To bi bila še najboljša garancija, da izgine anarhizem iz Trsta. Kadar bo tržaško ljudstvo samo in z glasovnico in brez tujega vpliva določilo o svoji usodi, bo imelo tudi moč, da prepreči vandalske izgrede v Trst priromanih in nalašč tje naseljenih italijanskih šovinističnih kričavcev in Vandalov. Tržaško ljudstvo lahko samo vzdržuje red in mir, če se mu da prilika, da izbere zastopnike iz svoje srede, katerim poveri oblast, da vodijo usodo mesta.

Ce kdo dobro opazuje, dela tudi zaključke. — Kdor je opazoval zadnje tedne dogodke v Evropi, je lahko prišel do zaključkov, da Lloyd George potrebuje vprav zdaj Nemčijo in boljševike. Seveda vsakega po svoje. In zdi se, da je Millerand tole že tudi opazil in da so pričeli v njem vstajati razni dvomi, katerih preje ni imel.

Inozemstvo.

Ekscerpt Evgenija — kratka miljonarka.

Madrid. — Bivša francoska cararica Evgenija Napoleon, ki je tu umrla, je zapustila posestva in razne dragocenosti v vrednosti 10 milijonov dolarjev. Njeno truplo bo odpeljano na Angleško.

Strmoglavljani predsednik Bolivije je deportiran.

Washington, D. C. — Ameriški poslanik v La Paz poroča, da je nova vlada v Boliviji deportirala bivšega predsednika Guerro in nekaj njegovih ministrov in drugih uradnikov.

Turški mirovni delegatje obsojeni na smrt.

Carigrad, 15. jul. — Sodišče turških nacionalistov v Angori. Anatolija, je obsodilo velikega vezirja Damad Farid pašo in druge mirovne delegatje sultanove vlade, ki se nahajajo v Parizu, na smrt zaradi veleizdajstva.

Poročilo Kemalove vlade o grških operacijah v Mali Aziji se glasi, da je grška armada okupirala le toliko ozemlja od morske obale kakor daleč nesejo topovi angleških ladij, pod zaščito katerih operirajo Grki.

Poljaki glasovali na Nemčiji v plebiscitu?

Berlin. — Tukajnje časopise piše, da je nemška vlada dobila podatke, da so pri plebiscitu v vzhodni in zapadni Prusiji tudi mnogi Poljaki glasovali za Nemčijo. Obe deželi sta se izrekli z p-gromno večino za Nemčijo.

Nemci so sprejeli zavezniške pogoje s tremi pridržki.

Spa, Belgija, 16. jul. — Nemci so sprejeli zavezniške pogoje glede izvajanja premoga s tremi večjimi in raznimi manjšimi pridržki. Trije glavni pridržki so: Nemčija obdrži kontrolo nad distribucijo premoga v Šleziji; nemško-zavezniška komisija naj prišlee živčne razmere v prenegovnih okoliših Nemčije; zavezniški naj posodijo denar za uvažanje živil v Nemčijo.

Kot se poroča, zahtevajo zavezniški, da Nemci sprejmejo premogovne pogoje brez pridržkov. Če se ne velja njihov sklep za okupacijo Rura. Francozi zahtevajo še posebej, da Nemčija da primerne garancije, da bo res polajala dva milijona ton premoga nesečno čez mejo.

Sovjetski zastopnik aretiran v Londonu.

London, 16. jul. — Santeri Nurteva, tajnik L. Martensa, sovjetskega zastopnika v Združenih državah, ki je pred par tedni došel v London, je bil danes aretiran in angleška vlada ga namerava deportirati v Rusijo. Tako poroča delavski "Daily Herald."

Gonzales, vodja nove revolucije v Mehiki, aretiran.

Mexico City, Mehika, 16. jul. — General Pablo Gonzales, ki je pred par meseci pomagal Virenu strmoglaviti Carranza, je danes v zaporu kot upornik proti isti vladi, katero je pomagal organizirati. Gonzales je obtožen, da je organiziral novo revolucijo proti provizorični vladi. "Excelsior" piše, da bo Gonzalesa sodilo posebno vojno sodišče, obstoječe iz treh generalov, ki so že imenovani v ta namen.

Ko je bil pred nekaj dnevi aretiran general Garcia, Gonzalesov prijatelj in "šef generalnega štaba" nove vstajne armade, so našli pri njemu načrt za revolucijo in ta načrt je izdal Gonzales, ki je bil doslej le na sumu. Po izdelanem načrtu so imeli biti ostavljeni vsi sedanji zvezni in državni uradniki v Mehiki, katere bi namdomestili "liberalni revolucionarji."

Petrolejski kralji v Mehiki zahtevajo vojske proti boljševikom.

Mexico City, Mehika. — "El Herald" poroča, da je general Pelaez, vojaški guvernir države Tamaulipas, razglasil vojno stanje v Tampicu na zahtevo petrolejskih družb, ki so se pritožile, da "boljševiki hujskajo ondote davce k nemiru." Vojaške čete patrolirajo ulice v Tampicu. V omenjenem mestu traja stavka že par tednov in petrolejski magnati so klasificirali vse stavkare za boljševike. Med Ebano in Chilon je bil z dinamitom razstreljen vlak s petrolejskimi tanki.

Ameriške vesti.

TESARSKI DELAVCI NA KITAJSKEM STAVKAJO.

Seattle, Wash. — Ivan B. Nordham iz New Yorka je došel semkaj iz Kitaja. On pravi, da so zastavkali tesaraki delavci v Kitaju, da povišajo svojo mezdjo. Stavka je še trajala, ko je odrinil parnik iz pristana.

Tesaraki delavci v Kitaju delajo po dvanajst ur na dan in prejeli so trideset centov mesečne voljave kot dnevno mezdjo. Zdaj zahtevajo pet centov povišanja na dan.

Amerikani podjetnikom se kasline cede po takih delaveh, kajti po poročju Nordhama se ni delavska mezdja v Kitaju povišala zadnjih dvajset let.

VINA JE DOSTI, PRAV DOSTI, AMPAK SAMO ZA BOGATINE!

New York, N. Y. — Tukaj se vrši tekma med jahtami na jadra. Radovedneži, katerim ni treba delati v potu svojega obraza za vsakdanji kruh, so se vkreali na parnik "Orizaba," da bolj opazujejo tekmo.

Se se je parnik nahajal tri milje od obrežja, so prišli natakariji in začeli klicati, da so točakske miselodpne. Ljudje so sprva mislili, da se prodajajo le neopojne pije, a kmalu se je raznesel glas po parniku, da točijo žganje, pivo in vino. Ljudje so se drenjali okoli točakskih miz, da točaji niso mogli polniti čak in kozarcev. To je tudi sad prohibicije!

TATINSKI KROŽEK PRIJET.

Chicago, Ill. — Policija naznanja, da je odkrila tatinski krožek, ki je kradel avtomobile in je bil organiziran kot pravi ceh tatov. Gospodje tatovi so stanovali na ulicah in v hišah, v katerih prebivajo navadno milijonarji, dokler jih niso polovili policiji in odvabili v zapor. Ker je tatinski krožek dolgačasna, če k nji pripadajo tudi ženske, so bile članice ceha tatov tudi žene in dekleta. Seveda niso bile raztapane kot eiganke, ampak bile so oblične elegantno in znale so tudi tako ljubezljivo in nedolžno pogledati, če je na njih obviselo strogo policijsko oko, da se je njihov trdosrdnemu policaju takoj omehčalo srce.

Tatovi niso bili izbirčni. Ukrali so vsak avtomobil, ki so ga dosegli njih tatinski prsti. Zametali niso tudi avtomobilov Fordovega sistema. Ukradene avtomobile so pošiljali tudi izven Chicago. V St. Paulu so našli okoli dvajset ukradenih avtomobilov. Tatvini so dali popolnoma bizniški značaj. Na Rooseveltovi cesti so imeli svojo gorazdo, nad katero se je blestil napis "Chicago Used Auto Exchange." To je bilo fine firme, pod katerim je tatinski ceh posloval. Škoda, da ne pove policijsko poročilo, če so gospodje tatovi dali tudi svoj biznis inkorporirati.

Glavar tatinskega krožka je bil neki profesionalni političar starih strank na zapadni strani mesta, ki sliki na ime John Shapiro.

DOPISI.

Glencoe, O. — Ker sem še vedno bolehen in sposoben samo za čitanje, zelo pogrešam "Čas", ker ga že nisem videl štiri mesece. Zelo sem radoveden, kaj se mu je pripetilo? Ali ga je mogoče "Gadjala pl. Korolova" kam odpeljal na kako mirovno zborovanje? Ali ga je mogoče odpeljal kam po gradivo? Mogoče je pa zastrajkal? Je že jako: "Čas" si vzame čas brez vsake druge brige. — Ignac Zlamberger.

Lusk, Pa. — Rojak John Remie je vložil prošnjo za zakonsko ločitev, od svoje 31 let stare žene Ivanki. V prošnji za ločitev zakona je navedel, da je Ivanka pobegnila z John Oblakom. — John Remie.

(Opomba ured. — Prvega valnega poročila nismo prejeli.)

ON SE KANIMATE na svetovno dogodke, delavski položaj, dogodke v stari domovini in Ameriki in vam je potekla naročnina, to obnovite nemudoma, da vam bo list še v bodoče redno dostavljen.

Preteklost, sedanjost in bodočnost.

Robert G. Ingersoll.

Gledam. V mračnih votlinah vidim svetlo kače v zvitihi, ki čakajo na svoj življeni plen. Vidim odprte kače deljati in nemirne jezike, njihove bliščeče oči in krute zobe. Vidim, kako kače pohlastajo in zdrobe v mnoših groznih gubah slabotne otročičke, ki so jih položile matere na življeni, da potolažijo kačjega boga. . . . Zopet gledam.

Vidim temple iz kamna in okrase iz barbariskim zlatom; vidim oltarje, poročene s človeško krvjo. . . . Vidim, svečane duhovnike, ki drže nož v rokah in ga zaderejo v bele prsi deklet. . . . Gledam dalje.

Vidim druge temple in druge oltarje na katerih žviga požrešni plamen in požira meso in kri otrok. . . . Vidim temple in druge duhovnike in oltarje, s katerih kaplja kri volov, jagnjet in golobov; vidim druge temple, druge duhovne in druge oltarje na katerih je žrtvovana svoboda človeka. Gledam in vidim katedrale Boga, koče kmeta, škrlatne plašče kraljev in cunje poštenih ljudi. . . .

Vidim svetovno vojno; ljubimci Boga so sovraženiki ljudstva. Vidim ječe, ki so polne najboljših in najplemenitejših ljudi; vidim izgnance, ubežnike — milijone mučenikov, udov in sirot. Vidim satanske stroje za mučenje in slihim krik, jok in vzdihovanje milijonov umirajočih. . . . Vidim plamenec grmado. Svet je pod nogami duhovnikov, svoboda je v verigah, resnice je zločin in zločin je čednost. . . . V belo čelo časti in poštenja je vžgano sramotilno znamenje, razum je zaničevan, neumnost je ovita v svetniško glorio. . . . in hinesvina niso krono. . . . Nad revno zemljo se razpenja versko nebo brez solnea in zvezd.

To je bilo.

Zopet gledam.

Na vzhodu Upanja se prikaže prva blesta svetloba zvezde-glasnice, ki oznanja zarjo. Iz pepela, krvi in solz nastaja nebroj junakov, ki bodo blagoslovili bodočnost in osvetili prošlost. . . . Vidim drugo svetovno vojno. V viharju in kaosu smrtnega konflikta padajo prestoli, rušijo se oltarji, verige se trgajo in vero se spreminjajo. Sveta luč resnice in spozanja se je dotaknila najvišjih vrhov. . . . Zarja je vzcvetela. Dan je.

Gledam.

Vidim junake-raziskovalce, ki plovejo po misterioznih morjih. Vidim iznajditelje, ki spretno zaslujujejo slepe sile sveta. Zidajo se šole in učitelji polagoma jemljejo mesto duhovnikov. Filozofi vstajajo. Misleci dajejo svetu bogastvo možganov in ustnice bogatijo z besedami resnice.

To je.

Gledam dalje.

Papežev, duhovnov in kraljev ni več. Trpni in oltarji so se zmešali s prahom. Aristokracija na zemlji in v oblakih je izgnila in sveta in iz zraka. Bogovi so mrtvi. Nova vera je obšla človeštvo s svojo glorio: evangelijska sveta, vera telesa zdravja in radosti. . . . Vidim svetovni mir. Vidim svet, na katerem delavstvo žanje sadove svojega dela. Vidim svet brez ječ, ubožnic in sirotišč — svet, ki ni več zasenčen z vislicami; svet, v katerem deklica, ki suče šivanko za svoj vsakdanji kruh — živanko, ki se je imenovala "pik ose v praih reveža" — ni več primorana, da izbira med zločinom ali smrtjo, med samomorom ali sramoto. . . . Vidim svet brez odprte dlani berača in brez skupuha s srcom iz kamna; svet, v katerem ni več lakote, upalega obraza zločinov, sinjih ustnic laži in krutih oči zaničevanja. . . . Vidim svet brez boleznj na mesu in duhu — pošteno ljudstvo, ki složno ustvarja in uživa.

In ko gledam, se podaljšuje življenje, veselje se poglablja, ljubezen je intenzivnejša in strah umira. . . . Svoboda je "končno Bog in Nebesa so tukaj. To bo.

(Čudno maščevanje). Samsičid se je poročil s svojo staro dekle. Prijatelj ga je začudeno vprašal: "Kako si se mogel odločiti za to, da si je vzel, ko si se vendar neprastano pritoževal čez njo?" Ženin: "Časi so resni! Le na ta način sem prišel zopet do svojih stvari, ki mi jih je kot dekla deklet pokradla."

Pradobni človek.

Opis načina življenja, jezika in kulture predgodovinskega človeka v Evropi in Aziji.

(Prosto prevel P. B.)

DRUGO POGlavJE.

Starjša kamena doba.

(Nadaljevanje.) In tudi

gizdav je bil janski človek: med drugimi ostanki njegovega bivanja v jami so našli veliko školjk, katere je rabil za lišpanje svojih las. Pečal se je tudi s trgovino ozroma zamenjal ene vrsto blago za drugo; to sklepajo iz tega, da so v nekaterih jamah našli obdelano kamenje, katerega ni v dotični okolici in ga je moral človek prinesiti iz drugega kraja in torej se je janski človek tudi že najbrže selil iz enega kraja v drugega. Da je ljubil janski človek polješje se sklepa iz tega, ker so našli med drugimi ostanki tudi raznovrstno lepo obdelano razno pisano kamenje, zobove raznih divjih živalij, izdelovali so okrase iz slonove kosti in školjk. Glavno orodje janskega človeka, je bila sulica in lok ter pšica, na katere konce je pritrdil kos ostrega kamenja, kremenjaka in večkrat tudi končast konec ribje kosti. Poleg tega je rabil tudi sekire iz kamena in iz kamena izbrušene nože. . . . Večinoma je bival v skalnatih duplinah, katere je narava sama izdelbila. V krajih, kjer je primanjkovalo naravnih duplin, je človek sam izdelbil duplino, ker v ledeni dobi je potreboval stanovanje, ki ga je branilo pred mrazom. Uredil je stanovanje, kolikor je pač znal in mogel v danih razmerah. V Evropi, v zmernem in mrazem pasu, so imele te dupline odprtine proti južni strani, dočim je bil vhod v te dupline v gorkem pasu od severne strani. Da je bil človek varen pred divjimi zvermi ponoči, ko je počival, je zaprl vhod s kako veliko skalo, ki jo je zavalil pred vhod.

Ko je po prvi ledeni dobi nastopila zopet gorkejša klima, je človek zapustil dupline in se zopet naselil v prosti naravi. V tem času ni tako, napredoval, kot je v prvi ledeni dobi. Narava mu je zopet nudila vse, kar je potreboval in preživel se je z lahkoto. V svojem napredku je zopet zaostal za nekaj tisoč let.

Knalo je pa nastopilo druga ledena doba, in človek se je moral zopet naseliti v dupline. Prišel se je zopet boj za obstanek. In v tej dobi je zopet napredoval, kajti misliti je pričel, kako bi se lažje preživel, kako bi imel udobnejše življenje, kako bi si uredil življenje, ki bi bilo kolikarj podobno prejšnjemu. Izboljševati je pričel orodje, mislil je, kako bi se branil pred hudemu mrazu in izboljševati je pričel kroj obleke. Da je poznal ogenj, to je jasno. Najdbe raznega kamenenega orodja v duplinah v duplinah v Franciji in Belgiji nam dokazujejo, da je človek v drugi ledeni dobi zelo napredoval, ker je orodje že izboljšano od orodja, ki izhaja iz prve ledena dobe.

Omenjeno je že bilo, da se je diluvijalni ali janski človek največ pečal z lovom na razne divje živali. Med temi mu je bil najbolj priljubljen lov na severne jelene, od katerega je vse lahko porabil: meso za živež, kožo za obleko, čreva in žile za tetivo pri loku, iz kosti je naredjal orodje in zobe je pa imel za okrase. In poleg tega tudi severni jelen ni bil tako plaba žival, kot druga divjačina. Ker pa severni jelen ne mara za gorko klimo, se je takoj preselil z nastopom gorkejša klime v kraji, kjer je prej bival, v mrazljeje kraje. Za nim se je selil tudi janski človek in se nastanil tam, kjer se je severni jelen. Prebivalci severnih arktičnih krajev, so zadnji potomci janskega človeka, ki so se preselili iz srednje Evrope na sever in kjer so tudi ostali. Njih sedanje življenje je v marsičem popolnoma enako življenju nekdanjega janskega človeka.

Ko se je pradobni človek enkrat za stalno naselil v duplini kot v nekakem utrjenem gradu, se je pričela tudi zelo razvijati industrija seveda v takratnem smislu besede in ne v današnjem. Prav lahko se primerja takratna doba z dobo, ko je bila vsa umetnost v srednjem veku v splošnem omejena samo na samostane. V duplini so bivali skoro vedno žene z otroci in starčki ter bolehniki, dočim so krepki zračeni moški hodili na lov. Ženske so doma pripravljale hrano in obleko, moški so prinášali plen.

1990年12月15日

POTOP.

Zgodovinski
roman.

Spisal H. Sienkiewicz. — Prevodil Podravski.

(Nadaljevanje.)

"On je kakor volk", so dejali častniki. "Po hosti pridrvi, a po volje popade. Da, on je izkušen vojak."

Oskerska, kateri, kakor smo že dejali, je vedel za to tajnost, je dejal Sapiehi:

"Hovanski ni zaman razpisal ceno na njegovo glavo. Bog sicer da zmago, komur hoče, toliko pa je gotovo, da bo presedala Bogoslavu vojna z nami kmalu."

"Škoda samo, da je Babinič kakor bi bil v vo- do padel," odvrne hetman.

Zares so pretekli trije dnevi brez vsakih novic. Glavne Sapiehove moči so že dospale k Drogičinu, prekoračile Bug, toda sovražnika niso našle. Bogoslava vojska, kakor sta pravila Petigorea, je dospela že v Drogičin ter se očitno umaknila nazaj.

Kaj je to pomenilo? Nemara se je Bogoslav hal meriti svoje moči s Sapiehovimi ter je hotel zagnati hetmana proti severu, da bi bilo švedske- mu kralju lažje mogoče napasti Črnekega in kra- ljeve hetmane. Babinič bi bil moral že dobiti po- pelli ter jih prinesiti hetmanu, zlasti kar se tiče žetila Bogoslave vojske. Med tem je preteklo znov pet dni, a od Babiniča ni bilo še nikakih novic. Blizala se je pomlad. Dnevi so postajali čimdalje toplejši, sneg se je tajal. Okolica se je pokrila z vodo, pod katero se je skrivalo semtertje močvirje, ki je zelo oviralo pohod. Večji del to- pov in voz je moral hetman pustiti v Drogičinu. V Branski so nateli na takšno povodenj, da niso mogli pešati naprej. Potoma je hetman kupoval konje od kmetov, od plemstva, posadil na nje streljce ter se neprestano pomikal naprej.

Bogoslav se je med tem neprestano umikal. To je bilo razvidno iz sledu, ki ga je pušal za se- boj. Povsod so namreč našli na požgane vasi in na trupla, viseča po drevju. Manjše plemstvo je sicer prihajalo z novicami, toda bile so si tako nasprotno, da jih ni bilo moči verjeti.

Plemstvo je tudi pripovedovalo, da je videlo Tatarje, toda poročila o njih so bila še manj ver- jetna. Trdilo je, da jih ni videlo zadaj, marveč spredaj pred knezovo vojsko. Sapieha je kar so- pihal od jeze, kadar ga je kdo spomnil Babiniča, ter dejal Oskerku:

"Vse preveč ste ga hvalili. O nepravem času sem odposlal Volodijevskega, kajti to je le nekaj vetrnjak, ali pa še kaj slabšega. . . Kdo ve, nemara je prestopil v resnici k Bogoslavu ter tvori se- daj njegovo prednjo stražo!"

Oskerska sam ni vedel, kaj si ima misliti. Med tem je znov pet dni; vojski s hetma- nom so dospeli opoldne v Belostok."

Dve uri pozneje je prednja straža dala zname- nje, da se bliža nekaj oddelke.

"Nemara je Babinič!" zakliče hetman. "Na- pravim mu pridigo. . ."

Toda to ni bil sam Babinič. V taboru je vsled prihoda tega oddelka nastalo takšno gibanje, da je celo Sapieha prišel pogledati, kaj se godi.

Med tem so tovariši izpod raznih praporov prileteli skupaj ter kričali:

"Jelniki! Od Babiniča! Cela tolpa! . . . Koli- ko je nadri skupaj ljudi!"

Resnica, to so bili jelniki, okoli tri sto lju- di, ki so imeli roke zvezane in katere je spre- mljalo nekoliko jezdecev, sedečih na shujšanih ko- njih. Groza jih je bilo pogledati, kajti to niso bili več ljudje, marveč le neke sence. Capasti, na pol nagi in toliko shujšani, da so jim kar kosti štele izpod kože. Vsi so bili krvavi ter malomar- ni celo na življanje čičev, s katerimi so jih otepli Tatarji.

"Kdo so ti ljudje?" vpraša hetman.

"To so Bogoslavovi vojaki," odvrne jeden iz- med kmetov, pristopivši k Sapiehi, ki je spremljal s Tatarji vred jelnike.

"A kje ste jih toliko nabrali?"

"Naj to niso vsi; že polovica jih je popadala na poti."

"V tem hipu stopi k Sapiehi stari Tatar, se globoko prikloni ter mu izroči Kmiticevo pismo. Hetman ga odpreta ter jame glasno čitati:

"Jasnovoljni gospod hetman!"

Da vam doslej nisem poslal kakih poročil, je bilo krivo to, ker nisem šel zadaj, marveč pred Bogoslavo vojsko ter hotel nabrati čim največ ljudi. . ."

Hetman neha čitati.

"Vrag vedi, kaj to pomeni", reče, "da se je spravi pred kneza, mesto, da bi mu sledil!"

"Naj ga krogije bijejo!" . . . doda pologa- sno Oskerska.

"Dasi je bilo to kaj nevarno podjetje," čita dalje Sapieha. "kajti vojska je zavzela široko prostranstvo, se mi je vendarle posrečilo ugoni- biti dva prapora ter nikomur ne priznati, kaj se dogaja naprej, kar je kneza napolnilo z velikih strahom, ker si je domišljeval, da je že obkoljen: od vojsk in da nam pade v zanjko. . ."

"Evo, kaj je povzročilo to nepričakovano u- mikanje," zakliče hetman. "Vrag, praveati vrag! Knez ni razumel, kaj se je zgodilo, in je po- stal ves zbehan; poklical je ogledne čete drugo za drugo, katere smo tudi potihoma pobijali, da se skoraj nobeden izmed njih ni vrnil. Ker sem hodil pred knezom, sem grabil skupaj živeč, delal nase- pe ter razdiral mostove, da je knez le s težavo prodiral naprej; njegovi vojaki so bili gladni ter niso spali, ker so se bali napada. Vojaki so se ba- li pomoliti glavo iz tabora kajti Tatarji so lovili neprevidežne; ki so utrjeni nekoliko zadremali so so jih Tatarji v goščavi grozno tulili in oni so si mislili, da se jim bliža velika vojska, in so stali pripravljeno v vo- do. S takšnim postopanjem sem spravi kneza v obup, da sedaj niti ne ve, kaj mu je početi, kam se obrniti: radi tega prosim, uda- rite nanj brez odloga. Pri njem je bilo šest tisoč konjce, toda od teh mu jih je sploščeno že za je- den tisoč pod moje roko. Konji mu padajo; ko-

njica je dobra, takšno tudi pešci; toda ako Bog da, jih užugamo. Kneže košije, nekaj pobijta ter dva topa sem zaplenil v Belostoku, toda poslednja sem moral vreči v vodo, ker sta mi delala napot- je. Knez izdajica je radi neprestane jeze nevarno zbolel; mrzlica ga trese po dnevi in po noči, komaj še sedi na konju. Gospodična Brzobogata je uje- ta; ker pa je knez bolan, je ne more pripraviti ob postenje. Te novice imam od jelnikov, katere so moji Tatarji pripravili k temu da so jih izbleknu- li. Ako jih vzamete na poskušnjo, so pripravljene še enkrat ponoviti vso resnico. Priporočajo se va- ši milosti, prosim oproščenja, ako sem kaj zakri- vil proti vam. Tatarji so vrli vojaki in služijo, ko so videli zal plen, izborni."

"Jasno velični gospod!" reče Oskerska. "Se- daj gotovo ne obžalujete, da nimate tukaj Volodi- jevskega, kajti niti on se ne more s tem vragom kosati."

"Čudno, prečudno!" reče Sapieha ter se pri- me za glavo. "Samo, če se ne laže!"

"O ne! On ni takšen človek! On je celo knezu vojvodi povedal resnico v oči, ne zameje se za to, ali mu je prijetno jo slišati, ali ne. On postopa ta- ko, kakor je postopal s Hovanskim, samo, da je imel Hovanski petnajstkrat več vojakov."

"Ako je to res, je treba nastopiti čim urneje," reče Sapieha.

"Da, dokler se knez ne strezne."

"Odrinimo torej! Medtem, ko mu oni razdira pot, ga mi lahko dohitimo."

Ko so jelniki zagledali pred seboj hetmana, so začeli stokati, jokati ter prositi usmiljenja. Med njimi so bili Švedje, Nemci ter Bogoslavovi dvor- niki Škotje. Sapieha jih je odzval Tatarjem, uka- zal jim je dati jesti ter izprašal brez muk.

Jelniki so potrdili Kmiticeve besede in radi tega je urno odrinila Sapiehova vojska naprej.

XX.

Naslednje poročilo Kmiticevo je dospelo iz Sokolke ter bilo zelo kratko:

"Knez je hotel prekaniti našo vojsko s tem, da je naravnal svoj pohod k Ščeniču, kamor je že odposlal prednjo stražo. Sam pa je odšel z glavno močjo v Janov in tam dobil nekoliko pešcev, ka- tere mu je pripeljal kapitan Kiritz, osemsto mož po številu. V Janovu nameravajo ostati eden te- den. Jelniki govore, da je pripravljen na boj. Mrz- lica ga trese neprestano."

Po prejemu tega pisma je Sapieha pustil vo- zove in topove in odrinil k Sokolki, kjer sta stala sovražnika drug proti drugemu. Bitka je bila ne- izogibna.

Ko je hetman zagledal Kmitice, ga je prijel za roko ter rekel:

"Zelo sem se srdil na te radi tvojega dolgega molčanja, toda sedaj vidim, da si ti bolje opravil nego sem se mogel nadejati. Ako nam Bog da zma- go, bo ta zmaga tvoja, kajti ti si šel kot angel va- ruh povsod za Bogoslavom!"

Kmiticeve oči se zlokobno zalesketajo.

"Ako sem njegov angel varuh, pa moram biti navzoč tudi pri njegovi smrti."

"Bog ti bo pomagal!" reče resno hetman.

"Toda ako hočeš, da bi te Bog pri tem podjetju blagoslovil, ne preganjaj ga kot lastnega sovraž- nika, marveč kot sovražnika domovine."

Kmitice se je molče priklonil, toda ni bilo vi- deti, da bi bile napravile hetmanove besede nanj kak vtis.

Shujšano njegovo lice je javljalo samo neiz- prosmo sovratnost, medtem ko se je poprej zrcalila na njem srčnost in lahkomišelnost. Lahko je bilo razumeti, da se ga je moral vsak, komur je prisel- gel maščevanje, čuvati, naj si je bil tudi Radzivil.

Njegovo maščevanje se je bilo že pričelo, s katerim je učinil ogromne usluge domovini. Pre- hitel je Bogoslava, pogazil mu je sled, zmešal nje- gov račun, prekanil njegove nadeje ter mu vsilil prepričanje, da je obkoljen od vseh strani od so- vražnikov ter da mora odstopiti. On je šel noč in dan pred njim, ugonabljal prednje straže ter kaj nemišljeno ravnal z jelniki. V Semjaticah, v Bo- kah, v Orli in blizu Belske je napadel Kmitice v temni noči celo tabor.

V Vojškah, nedaleč od Zabludva, je kakor vi- har našel na samega kneza, da bi bil Bogoslav, ki je upravljal sedel k obedu, skoro živ prišel v nje- gove roke. Le edinemu Sakoviću, ošmanskem zakladniku, se je moral zaljvati, da je še srečno ušel. Blizu Belostoka mu je pobral Kmitice košijo in kuhinjo, povzročil med njegovimi vojaki nered ter jih izmučil z gladom. Divje tuljenje Tatarjev se je oglašalo od vseh strani in komaj je zatislil utrjen vojak nekoliko oči, že je bil znov pet priso- ran, da je pograbil za orožje. In tako je šlo čim- dalje tem huje.

Vse manjše plemstvo se je pridružilo Kmitice- vemu oddelku, vsled česar so naraščale njegove moči vsako minuto, medtem ko so Bogoslavove kopnele neprestano.

Vrhu tega je bil Bogoslav istinito bolan in, dasi so mu zvezdarji napovedali, da se mu ne pri- peti nič slabega na tem pohodu, je vendar njego- vo samoljublje kot poveljnika pri tem zelo trpelo, ker je bil dan za dnevom zmagovan od nevidnega sovražnika, brez bitke.

V tem preganjanju se je opazila tudi taka ne- pogasljiva zloba, da si je jel Bogoslav domišljati, kdo je oni, ki ga preganja. Toda ime Babiniča, katero so ponavljala usta, mu je bilo popolnoma neznan. Radi tega bi bil še tem rajše spoznal tega junaka ter mu je potoma delal vsakovrstne ovire, toda vse je bilo zaman. Babinič se mu je vsakokrat spretno umaknil ter mu prizadeval udarec tam, kjer jih niso niti pričakovali.

Naposled so se sešli nasprotniki v okolici So- kolke. Bogoslav je našel tam pomoč, kojo mu je pripeljal Kiritz, kateri ni vedel poprej, kje se na- haja knez, in je krenil k Janovu, kjer bi se imela rešiti Bogoslavova usoda. Kmitice je skrbno zasedel vse poti, ki drže iz Janova v Sokolko, Kofičin, Su- hovoj in Kuzmice, Gonde, pašnike in gošče po okolici so zavzeli Tatarji. Niti pismo, niti živeč ni mogel prodreti skozi in radi tega se je Bogoslav požuril spustiti se v glavno bitko, predno ne poje- do njegovi vojaki poslednjega griljaja janovske- ga kuharja.

NOVICE IZ JU-
GOSLAVIJE.

RUŽENA KRISTANOVA.

Dne 11. junija je v Leonišču v Ljubljani po dolgotrajni boleznii umrla soproga sodruga Antona Kristana — sodružica Ružena Kristanova. Zopet je izgubila na- ša delavska stranka zvestega člana, marljivo sodelavko in vneto sodružico. Pred 17. leti je prišla iz Češke v Slovenijo, kmalu se je naučila do dobra našega jezika in začela delovati v delavskem gi- banju. V Idriji je vodila od leta 1905 do 1908. tamošnjo "Prvo Idrijsko šipkarsko zdruzo, r. z. z. o. z." ter bila ves čas svojega bivanja v Idriji odbornica žens- skega društva "Veda". Več let je poučevala Idrijske sodruge petja ter ustvarila prvi delavski moški in mešani zbor tamošnjim našim organizacijam. Tudi v Ljubljani je sodelovala v naših organizaci- jah. — Bila je sotrudnica "Zarje" in "Napreja". Iz slovenščine je je več povesti in povel prevela v češčino. Nekaj časa je bila tudi odgovorna urednica idrijskega "Napreja". — Pogreb pokojne sodružice se je vršil dne 12. junija iz Leonišča ob 6. uri na ljub- ljansko evangelijsko pokopališče.

Aretacija v porotni dvorani. V porotni dvorani med senzacional- nim procesom proti Jožetu Gor- janu je bil brez vsakega hrupa po detektivih aretiran 18letni Blaž Jugovec iz Škofje Loke. V nedeljo ponoči je smrtno nevarno zaklal svojega nasprotnika Jože- ta Ravniharja. Na to je pobeignil ter se skrival okrog. Prišel je v Ljubljano poslušat porotne raz- prave.

Volilni red za državnozbornake volitve. Parlamentarni odbor za določitev volilnega reda za dr- žavnozbornake volitve je izdelal svoj načrt za volilni red. Volilni red se je izpremenil v teku zad- njih dni v marsikaterih točkah. Na vsakih 35000 prebivalcev pride en poslanec. Za podlago dolo- čitve števila prebivalcev se vz- me štetje iz l. 1900, s čimer bodo pokrajine, kjer je od l. 1910 do danes prebivalstvo naraslo, oško- doване glede mandator, posebno na Hrvaškem, pa tudi pri nas v Sloveniji. Krivično je tudi to, da bi bila volilna okrožja na zapadu in severu držav večja, na jugu, v Črni gori, Srbiji pa manjša in vse bi- haje vsled po vojni zmanjšane števila prebivalstva na jugu. S tem bi se srbske stranke bogatila na mandatih, mi pa naj bi gleda- li vso to mahinacijo mirno. Celih 14 mandatov bi potemtakem do- bila Srbija s Črno goro več ka- kor pa tako! Ženske po tem osno- ku ne dobe volilne pravice. (Naši klerikaleci k temu v svojem časopisu kar molčijo). Kaj bodo na- pravili, ko bo volilni red predlo- žen parlamentu, pa še ne vemo, u- pamo pa, da se bodo najmanj ta- ko sveto zavzeli za žensko volilno pravico. Parlament bo imel poleg navadnih tkzv. kvalificirane po- slanec t. j. poslanec, ki morajo imeti višješolsko izobrazbo. Na 140.000 prebivalcev pride en tak "kvalificiran" poslanec (od vsa- kih 4 mandatov eden). Novozvol- jeni parlament naj bi trajal kot ustavotvorna skupščina dve leti, naka bi se razpisale zopet volitve za redni parlament. — Ves načrt volilnega reda je skrpnealo, ki to v parlamentu zadelo na hude od- pore glede posameznih točk. Modernega ne bo v njem ničesar, če obvelja kot tak.

Črnomelj. (Klerikalna mora- la) Tukaj imamo mizarskega mojstra Franceta Kambič, ki je pa tako zagrižen klerikalec, da je svojega vajenca Miroslava Stri- nar, kateri se je bil proti njego- vi (Kambičevi) volji — z dovo- ljenjem strašev — vpisal v sokol- ski naraščaj in nastopil dvakrat pri javni telovadbi odpuštil od vajeniškega puka, pokazal stem svoj klerikalni značaj ter se na- pravil zelo priporočljivega. — Nek dopisnik "Slovenca" iz Čr- nomlja opisuje v "Slovencu" z dne 5. junija 1920, kako vro je uspel na binkoštni podelje iz- let orlovskega naraščaja na Ro- žane in pravi: "Zanimiva je bila tekma za češnje". Kako so pa te- kli kmetje lastniki češenj, za Orlovim naraščajem, pri katerem je bil tudi sin gospoda Kambiča, tega seveda dopisnik ne pove. U- pamo, da bo z. Kambič plačal pro- ti volji lastnikov obrane češnje ter povzročeno škodo na drevju.

Pogajanja za sestavo slovenske

deželne vlade med klerikaleci in demokrati so se pričela. Demo- kratki zahtevajo zase polovico po- verjenjskih mest, med temi tudi poverjenjstvo za notranje zade- ve, čemur pa se klerikaleci upira- jo.

Celjska policija je aretirala v Celju dobro poznane Dergan- ca, sina bivšega mestnega ekono- ma, zaradi umora. Ustrelil je ba- je v Petrovčah nastavljenca neke srbske tvrde, ki je kupoval les za dobično tvrdko in ga oropal za 70.000 kron.

Podstrešni vlom. Neznani vlo- mileci so odnesli iz podstrešja prof. dr. Šarabona na Čopovi u- lici št. 19 za 40.000 K raznega do- brega blaga in perila.

Ameriške vesti.

PONESREČEN ROPARSKI
NAPAD.

Joliet, Ill. — Blizo Corwitha so banditje položili železniške prago na železniški tir, na kar so z maskiranimi obrazi mirno čaka- li, kedaj pridrvi vlak in se usta- vi. Prisopihal je brzovlak, ki vozi po Santa Fe železnici v Kaliforni- jo, a strojevodja je zagledal prago na železniških tirih. Za- škripale so zavore, strojevodja je spustil paro od nasprotnih strani v cilindre in vlak je obstal, kakor da je tresčilo vanj. Iz voz so po- skakali železniški uslužbeni in tudi pasažirji, da vidijo, kaj se je zgodilo, da je vlak tako hitro u- stavil. To je bilo preveč za maski- rane tolovaje, ki so čakali, da skočijo na vlak. Zbežali so in te- kli, kar so jih nesle noge.

Na vlaku ni bil nihče poškodo- van, čeprav so že prva kolesa, ki so zadel v kup, pravor, zapusti- la železniški tir.

Hladnokrvnost in priučnost duha strojevodje nista le reši- denjara ekspresni družbi, ampak sta tudi preprečili večjo nezdgo- do, ker so bili pragi naloženi na ta- kem mestu, da jih je strojevodja zagledal še le v zadnjem trenot- ku.

GOVERNER NA STRANI POD
JETNIKOV.

Chicago, Ill. — Iz Austina, Tex- as, je došla vest, da je governor W. R. Hobby suspendiral mestne komisarje, mestnega pravdnika in policijski department v Galve- stonu zaradi stavke pristanišnih in drugih delavcev. To je menda storil na nasvet državnega pro- kuratorja C. M. Curetona. V svo- jem proglasu pravi governor, da mestne oblasti niso ničesar pod- vzele za potlačanje nemirov v Galvestonu.

Iz Galvestona pa prihajajo po- ročila, da tam sploh ni bilo ne- mirov, ampak da so skušali pr- vzročiti nemire najemniki v služ- bi privatnih podjetnikov. Lokal- nim oblastim gre hvala, da ni po- srečil peklenjski načrt privatnih podjetnikov, ki so mislili steti stavko z vpriporitvijo nemirov.

MODERN DOM NA PRODAJ

Štirisobno stanovanje, narejeno iz trdega lesa s podstrešjem; dve široki stavbišči (loti) in garaža, na šte. 5241 So. Kolman ave., pri Archer in Cicero kari. Cena je le \$2300.

ROJAKI!

Kdor želi dobiti iz sta-rega kraja svoje ljudi v Ameriko naj se obrne ta- koj na nas, ker Mr. Stru- kel, ki potuje sedaj po Ju- goslaviji nam sporoča, da bo vzel vse tiste seboj in jih osebno vodil do New Yorka ter jim kolikor mo- goče olajšal potovanje.

Jako ugodna prilika se tudi nudi, kdor hoče po- slati kaj svojcem naj si je denar ali bakse, ker naša podružnica, ki smo jo re- daj ustanovili v Ljubljani izplačuje potom Kreditne Banke in dostavlja posla- no blago.

Vsa tozadevna pojasnila daje naše centrala:

STRUKE & HORAK,

European Trading & Export
Company,

88 Ninth Ave., New York City.

ROJAKI!

MALI OGLASI

Classified Advertisements

POTREBUJEMO
DELAVCE

za stalno ali začasno delo v naši tovarni. Oglasite se pripravljeno za delo.

ALBAUCH DOVER CO.

2100 Marshall Blvd.

Vzemito Douglas Park "L" ali 22 karo.

POTREBUJEMO

MOŽE IN MLADENICE ZA

DELO V NAŠI

MESNICI

HETZEL & COMPANY

1743 LARRABEE ST.

POTREBUJEM

ŽENSKO IN DEKLETA za delo pri lepljenju zavojev za vzorec. Izučene in še neizučene se sprej- mejo; delo pri stroju za lepljenje nekaj podobnega kot pri izdelo- vanju papirnatih boks. Lahko in čisto delo. Primerna plača in pri- jazno delovno stanje. Oglasite se osebno ali pa pišite na:

KNICKERBOCKER CASE CO.

226 N. Clinton St., Chicago, Ill.

ŠIFKARTA IZ TRSTA V NEW
YORK STANE SAMO \$30.00

Najmanjša svota, kar računajo agentje za karto iz Trsta do New Yorka je \$88.00. Če hočete doba- viti svojo rodbino ali prijatelje iz starega kraja v Ameriko, obrnite se za pojasnilo in potrebne listine na

MATIJA SKENDER

javni notar za Ameriko in stari

kraj.

5227 Butler St., Pittsburgh, Pa.

Prihranil vam bo denar. — On je za narod, narod je za njega. —

Na prodaj je štiri nad-
stropna hiša

kopališče, klet, kakor tudi 15- 000 kvadratnih čevljev zemlje v Butler County, Pa. Tu je 7 raz- ličnih tovarn v neposredni bli- zini te hiše, so cerkve, in šole. Takoj je treba plačati le \$1.500 ostalo pa na lahke obroke po vaši volji. To je izredna pri- lika in kdor se zanima za tako kupčijo naj se hitro zglaš pri Mr. P. V. Alexander, 203 Mc Cance Block, Pittsburgh, Pa.

NAZNANILO NAROČNIKOM IN
ROJAKOM!

POZOR NAROČNICI

V CLEVELANDU IN BLIŽNJI

OKOLICI

bo obiskal vse naše naročnike naš zastopnik ANTON JANKOVIČ, kateri je pooblaščen pobirati na- ročnino od starih in novih naro- čnikov, torej želimo, da mu gre- do rojaki na roke in se naj vsak na- roči na list "PROSVETO", enako naj tudi stari naročniki vsi pora- vna svojo naročnino, ako pa kdo ne mara več lista naj to sporoči, da se ne bo lista pokiljalo brez- plačno.

Naš zastopnik Vincenc Pegelj je na potovanju po južnem Illinoi- su in pozneje bode šel v državo Indiano, kjer bode nabiral naro- čnike za list Prosveta. Pooblaščen je nabirati NOVE naročnike in enako tudi po kolektati naročnino od vseh starih naročnikov, želimo, da se rojaki zavedajo tega in se naj vsak naroči na list "Prosveta". Tako priporoča upravništvo "Prosvete".

V državi Pennsylvaniji se na- haja naš zastopnik MATT GNUS — slovenski dijak, ki je sedaj za- stopništvo "Prosvete" bo obiskal vse rojake in je pooblaščen nabi- rati NOVE naročnike, ter kolek- tati od vseh starih naročnikov, roj- kov naročnino. Toplo ga priporo- čam vsem Slovencem v državi Penna., da mu pomagajo in se na- roče na list. Za upravništvo F. Godina.